

Kunnskapsdepartementet
v/ Linn-Hege Lyngby Eliassen
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Saksbehandler: G. Doetjes
Besøksadresse: HiØ, Pb. 700, 1757 Halden
Telefon: 41334419
E-post: gerard.doetjes@fremmedspraksenteret.no

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato: 14. september 2023

Nasjonalt senter for engelsk og fremmedspråk i opplæringen (Fremmedspråksenteret) takker for invitasjonen til å bidra til arbeidet med stortingsmeldingen om skolens 5. til 10. trinn. Senteret er lokalisert ved Høgskolen i Østfold (HiØ) i Halden, og vi arbeider tett sammen med språk- og lærerutdanningene ved HiØ. En sentral målsetting for Fremmedspråksenteret er å bidra til økt kvalitet i engelsk- og fremmedspråkopplæringen og til økt motivasjon for språklæring, og vi støtter gjerne opp under meldingens mål om å styrke utforskende, praktisk og relevant læring i våre fag.

Fremmedspråksenteret samarbeider med en rekke språk- og kulturinstitusjoner, slik som The U.S.-Norway Fulbright Foundation, Goethe-Institut og Institut Français, med Det europeiske fremmedspråksenteret (ECML) og med fremmedspråksentre i andre europeiske land. Vi ser at tverrfaglige temaer som f.eks. demokrati og medborgerskap og bærekraftig utvikling står høyt på agendaen også i andre land, og vi er opptatt av at engelsk- og fremmedspråkundervisningen skal bidra til at elevene blir satt i stand til å jobbe med store samfunnsutfordringer i et internasjonalt perspektiv. God språk- og kulturforståelse er helt grunnleggende i denne sammenhengen.

I dette brevet fremhever vi fem innsatsområder:

- elevenes kommunikative ferdigheter
- utforskning av nye land og kulturer
- elevenes flerspråklighet
- nettverk for språklærere og språklærerutdannere
- fagtilbud og informasjon

Elevenes kommunikative ferdigheter

Læreplanene i engelsk og fremmedspråk vektlegger arbeidet med elevenes kommunikative ferdigheter. Språkfagene har med andre ord et praktisk formål. Elevene lærer å uttrykke seg muntlig og skriftlig på andre språk enn norsk slik at de både her og nå, men også senere i livet har mulighet til å samhandle med folk fra og i andre land. Dette har stor verdi for et internasjonalt orientert land som Norge, og det er et sentralt anliggende for Fremmedspråksenteret å bidra til at lærerne kan legge til rette for varierte og engasjerende språktimer hvor elevene jobber aktivt med målspråket. Vi har utarbeidet mange ulike undervisningsressurser samt en rekke hefter med metodiske tips, for eksempel om skriving eller muntlighet. Disse ressursene er fritt tilgjengelig på vår nettside, og vi vet av erfaring at de brukes flittig av engelsk- og fremmedspråklærere rundt om i landet.

For å bidra til meldingens målsetting vil vi spisse engelsk- og fremmedspråkressursene på vår nettside inn mot lærere som arbeider på 5. til 10. trinn.

I tillegg til hefter og ressurser arrangerer vi en årlig lærerkonferanse – i år om folkehelse og livsmestring i engelsk og fremmedspråk –, publiserer vi hvert år et fagdidaktisk tidsskrift og holder vi tematiske og metodiske kurs og webinarer, for eksempel om ordlæring, bruk av Storyline i undervisningen eller praktisk arbeid med det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap. Vi bidrar også inn i ulike DEKOMP-tilbud. Et eksempel på dette er et flerårig kompetansehevingstilbud for lærere i Trøndelag i samarbeid med Skrivesenteret og Matematikksenteret.

Utforsking av nye land og kulturer

Samtidig som elevene opparbeider seg et sett med kommunikative ferdigheter i flere språk får de innsikt i livet i andre land, og dette gir en interkulturell kompetanse som er verdifull både for den enkelte elev og for samfunnet som helhet. Når læreplanen bruker verbet «å utforske» i denne sammenhengen, er det et godt utgangspunkt for aktiv undervisning som ivaretar elevenes nysgjerrighet: Hvordan det er å bo i Berlin, hvordan det er å være ung i Guatemala, hvordan det er å gå på skole i Montréal, det er noe man som elev må få lov til å oppleve selv idet man enten fysisk eller digitalt, gjerne sammen med andre, finner kilder, oppdager ting man ikke visste fra før og bruker egne ord til å beskrive hva man ser og sanser. På dette punktet er det også fullt mulig å skape meningsfulle, tverrfaglige koblinger mellom språkfag og andre skolefag (s.k. Content and Language Integrated Learning, CLIL), noe som kan bidra til å motivere elever. Når man er opptatt av sport, teknikk eller mat, og man får lov til å utforske fransk fotball, innovative spanske bedrifter eller kjøkkenet i de ulike engelskspråklige landene, da åpner det seg nye muligheter for språklæring.

Vi ønsker å bidra til dette gjennom å utarbeide egne utforskningsressurser for engelsk og fremmedspråk, og vi planlegger å arrangere en konferanse om utforsking i språkfagene i skoleåret 2024-25.

Elevenes flerspråklighet

Vi er opptatt av elevenes *samlede* kommunikative og interkulturelle kompetanse, og vi ser derfor språklæring i sammenheng på tvers av barnehage og skole og på tvers av fag. Elevene har mye å tjene på et faglig samarbeid mellom norsk-, samisk-/kvensk-/tegnspråk-, engelsk- og fremmedspråklærere, og det er dessuten viktig at språkene elevene har med seg hjemmefra anerkjennes og får sin berettigede plass i språkopplæringen. Et eksempel her kan være arbeidet med ordforrådet, hvor elever gjerne kan starte med å si eller notere ord for ulike ting i og rundt huset sitt enten på norsk eller på et annet språk de kan, før de sammen med sine medelever og læreren og med hjelp av lærebøker, videoer og andre ressurser finner frem til ordene på språket de holder på å lære. Et annet eksempel gjelder setningsrekkefølgen, som kan være overraskende lik mellom ulike språk, men som også kan by på utfordringer. Også her kan det være bra for elevene å få mulighet til å jobbe på tvers av språk, slik at de kan ta med seg ting de kan fra et språk de behersker fra før til et språk de holder på å lære.

Vi opplever likevel at lærere ofte ikke føler at de er tilstrekkelig kompetent til å ta klassens flerspråklighet i bruk, og vi utvikler derfor i samarbeid med NAFO et sett med samtalekort for lærere. Disse kortene skal på den ene siden gi språklærere grunnleggende informasjon om en rekke språk som snakkes i Norge, men sjelden undervises, som for eksempel arabisk, tegnspråk eller ukrainsk, og på den andre siden gode råd og tips for hvordan de kan inkludere disse språkene i undervisningen sin. Dette må skje på elevenes premisser.

Nettverk for språklærere og språklærerutdannere

Vi ser behov for at det blir opprettet lokale eller regionale nettverk for engelsk- og fremmedspråklærere slik at de kan utveksle erfaringer på tvers av skoler og kommuner, og gjerne også på tvers av skoleslag. Dette er spesielt relevant for lærere på små skoler, som ofte har få fagkolleger på egen skole å diskutere ideer og utfordringer med. En annen målgruppe vi

ønsker å nå ut til er nyutdannede engelsk- og fremmedspråklærere som har behov for å utveksle erfaringer med kolleger på andre skoler. Slike nettverk kan organiseres digitalt og kan jobbe med utgangspunkt i Fremmedspråksenterets metodiske tips og øvrige ressurser. Til slutt ser vi også behov for å etablere et dialogbasert nettverk for engelsk- og fremmedspråklærerutdannere ved høyskolene og universitetene. Et slikt nettverk vil kunne fungere som et sted hvor betydningen av aktuell skoleforskning for klasserommet blir diskutert.

Fagtilbud og informasjon

Engelsk er obligatorisk fra skolestart, mens elevene får tilbud om et annet fremmedspråk fra 8. trinn, som regel fransk, spansk eller tysk. Det store flertallet av elevene takker ja til dette tilbudet, noe som innebærer at mange elever får mulighet til å lære seg et nytt språk og bli kjent med andre land. Elever er likevel avhengig av fagtilbudet på den enkelte skole, og vi ser at andelen elever med fremmedspråk på små skoler som bare tilbyr ett eller to fremmedspråk, ofte er betydelig lavere enn på større skoler som tilbyr tre språk. Vi vil gjerne bidra til å utvikle modeller som gjør det mulig også for mindre ungdomsskoler å ha et godt språktilbud, f.eks. i samarbeid med nærliggende videregående skoler.

Andelen elever med fremmedspråk har gått noe ned i senere år, og vi ser derfor behov for å tiltak som, slik som vi har beskrevet over, gjør fremmedspråkundervisningen relevant, variert og engasjerende, og som samtidig formidler relevansen av språkferdigheter og interkulturell kompetanse for den enkelte og for samfunnet tydelig til elever og foresatte.

Ta gjerne kontakt med oss hvis det er spørsmål.

Med vennlig hilsen,

(sign.)

Gerard Doetjes, leder